

Drets lingüístics i servei públic: algunes consideracions

BERNAT JOAN I MARÍ

Un dels episodis més lamentables en la discussió de l'Estatut aprovat pel Parlament de Catalunya el 30 de setembre del 2006, en els òrgans de l'Estat que se n'autoatorguen competència, fou el que eximí els jutges d'haver de conèixer la llengua catalana per a exercir a Catalunya. D'alguna manera, es reconeixia, en aquesta disposició, que els jutges estan per sobre de la llei, cosa realment increïble en un Estat que s'autoanomena de dret. De fet, el problema parteix d'una discussió que trob completament kafkiana, sobre si ses senyories són un poder públic o un servei públic. Se suposa que, si realment són un servei públic, han d'atenir-se a l'oficialitat lingüística que disposa l'Estatut; si són un «poder públic», en canvi, segons aquest criteri, es podrien mantenir al marge de la llei. Això implica, senzillament, que a l'Estat espanyol hi ha encara qüestions que queden fora de la legitimitat democràtica expressada en les urnes. Dit d'una altra manera: malgrat que els representants del noranta per cent dels catalans del Principat consideren que els jutges, per a exercir a Catalunya, haurien de conèixer la llengua catalana, l'Estat els eximeix d'aquest coneixement. Es tracta d'una desconsideració gravíssima envers la societat, envers les persones catalanoparlants i, al capdavant, envers el sistema democràtic mateix.

Algú ha atorgat als jutges el «dret individual» de passar-se pel folre l'oficialitat de la llengua catalana i, per tant, d'ignorar el català, si així els ve de gust. Qui ho fa ha de ser conscient que, amb aquesta decisió, allò que es fa, directament, és atemptar contra els drets lingüístics dels catalanoparlants. Perquè, per molt ben atès que estigui un jutjat des d'un punt de vista de serveis lingüístics, sempre és molt diferent poder-te comunicar amb el jutge o jutgessa en la teua llengua que no haver-ho de fer a través d'un intèrpret (encara que hom mantengui el propi dret d'usar la llengua catalana). De fet, ja constitueix, com a mínim, una petita humiliació el fet d'haver de demanar un intèrpret, per a poder parlar la teua llengua al teu país. I, d'altra banda, s'ha de tenir en compte el fet que aquestes desigualtats generen un ús marcat de la llengua catalana. Vull dir que, si en aquestes condicions una persona decideix mantenir el català, sabem moltes coses sobre la seua ideologia, per exemple, mentre que l'ús de l'espanyol és, en qualsevol cas, molt menys marcat. Per tant, el fet d'usar el català posa automàticament el catalanoparlant en desavantatge davant el «poder públic», mentre aquest «poder públic» no tenguin l'obligació d'usar el català sempre que el ciutadà a qui s'atén (o a qui es jutja, tant fa) així ho exigeixi.

Sorprenentment, els mateixos que moltes vegades protesten, a escala internacional, perquè no s'atenen adequadament els drets lingüístics d'altres comunitats humanes, en el nostre cas callen com morts. He vist protestes sobre casos en què, en un jutjat israelià, no s'ha proveït com pertocava la traducció a l'àrab, però no he vist les mateixes organitzacions protestant sobre el fet que un barceloní, a Barcelona, no tinguí garantit en absolut que al jutjat, si així ho desitja, serà atès normalment en català. Certament, alguns drets és molt més fàcil defensar-los a distància que no en viu i en directe. A demanar la justa autodeterminació del Sàhara Occidental tothom s'hi apunta; però a reclamar la dels Països Catalans, una determinada gent ja hi va una mica més amb compte... no fos cas que entràs en algun tipus de conflicte amb els pròxims.

També ens trobam, amb una certa freqüència, amb treballadors, fins i tot amb servidors públics, que, apellant al seu dret individual de funcionar en la llengua de l'Estat, es neguen a fer servir la llengua catalana en els seus llocs de treball.

En aquest punt, entenem que cal fer una distinció fonamental: no és la mateixa posició la d'un client que la de la persona que l'atén en un restaurant; de la mateixa manera que no és equivalent

Compromís · Nació · Qualitat · Coratge · Acció · Estat · Europa · Treball · Llengua · Fermesa · Convicció · Progrés

Pren Xecna!

Begudes amb component emocional català.

xecna Xarxa d'establiments amb consciència nacional

Localitza l'establiment XECNA més proper al teu domicili. www.xecna.cat o al tel: 93 956 07 45.

Desperta Ferro Energètic
Desperta Ferro Cola Catalana
Desperta Ferro Té verd i llimona
Desperta Ferro Suc multi fruites

Cola Catalana Cola Lliure!

Vi 11 de setembre 1714

Cava 2014 Catalunya, més que un estat d'Europa

Rom Cristófor Colom Almond i Vinet català

Whisky Jaume I El mestre Ben

Licor Càtar L'altre aspecte de la catalana

Cap d'Ona La carnisseria de Catalunya

la posició d'un metge que la d'un pacient, ni la d'un ciutadà quan s'adreça a una institució que la del servidor públic (aquí encara en diem «funcionaris») que l'ha d'atendre.

Un ciutadà de qualsevol lloc del món té uns drets lingüístics en quant ciutadà (de vegades especificats per la legislació vigent, de vegades no). Així, per exemple, d'acord amb la llei, un ciutadà del Principat, del País Valencià o de les Illes Balears pot triar la llengua que vulgui, entre català i castellà (al Principat, ara també és oficial l'occità, llengua pròpia de la Vall d'Aran, on és denominada «aranès»). Per tant, un client d'un bar o d'un restaurant, un pacient o un ciutadà que va a parlar a un jutjat pot deci-

dir en quina de les llengües vol parlar (o escriure). És el ciutadà, a partir dels seus drets lingüístics, qui marca la llengua de relació pública.

Si el ciutadà té aquest dret lingüístic, aleshores, des de l'esfera pública i professional, se li ha de respondre com pertoca. Així, el cambrer del restaurant haurà de saber, com a mínim, prou «català turístic» per a atendre el client; el metge haurà de tenir suficients coneixements de català per a atendre-hi el pacient, i el funcionari haurà de dominar suficientment la llengua catalana per a fer efectiu el dret del ciutadà que se li adreça.

Cal fer, per tant, una distinció ben clara entre els usos personals i els usos professionals de la llengua. A nivell

personal, com a ciutadà, hom té uns determinats drets lingüístics. Per tant, a nivell professional, existeix la necessitat clara de donar-los una resposta adequada. Òbviament, ni un cambrer, en exercici de la seua professió, pot apel·lar al seu «dret» de funcionar en castellà (si el client vol ser atès en català), ni molt menys ho pot fer un metge, i encara moltíssim menys ho hauria de poder fer un jutge... si no fos que vivim en l'estat de contradicció permanent, fruit de confondre allà on s'hauria de distingir. Tenir drets implica tenir deures. El dret a usar el català per part de la ciutadania comporta el deure de conèixer-lo per part de l'esfera laboral, institucional i pública en general. ♦

Estalviar és sempre bo

PERE GRAU (Hamburg)

Hi ha una citació del gran poeta italià Giosuè Carducci que, per a comprendre una de les característiques essencials de la nostra llengua, ens va com l'anell al dit. Carducci deia: «Qui diu amb vint paraules allò que es pot dir amb dinou, també és capaç d'altres malifetes.» El català és tant millor com més evita tota mena de perifrasis barroques com les que hom troba tan sovint en altres llengües com el castellà i el francès, per exemple. És cosa sabuda que una mateixa pàgina de text és més curta en anglès o en català que no pas en castellà, francès, alemany o italià. Certament, en el cas del català i també de l'anglès hi ajuda la gran abundància de monosíl·labs, cosa pròpia d'aquests dos idiomes. Però, a part d'això, hi té també un gran paper una certa tendència a estalviar paraules inútils o ampulloses, encara que puguin «fer bonic». Nosaltres som molt pràctics; per exemple, diem: *anar al gra*, *anar per feina*. I per això, almenys des de la nostra comprensió d'avui, el català és tant més autèntic i més bonic com més lacònic és, més directe i més impactant.

No sempre ens n'adonem quan, per culpa de la influència del castellà, usem més paraules del compte per a expressar una idea per a la qual no en calen tantes. I com que és millor un exemple clar que no pas cent arguments, en posaré aquí un que il·lustra prou clarament el tema d'aquest article.

La pel·lícula de més èxit en tota la història del cinema és una que es va estrenar ja fa setanta anys: *Gone with the wind*, que a Espanya es va comercialitzar amb el títol de *Lo que el viento se llevó*. Més d'una vegada he llegit algun comentari en català que s'hi referia i que, traduint el títol en català, parlava (partint de la versió castellana) de *El que el vent es va emportar* (cosa que ens deixa a les fosques de si es refereix a alguna cosa o a alguna persona) o de *Allò que el vent s'endugué*, versió més clara però que encara es ressent del pas a través del castellà. Si fóssim en un país normal amb una llengua normal, com Dinamarca o Noruega, els nostres cineastes haurien traduït el títol directament de l'anglès. I, a mi, posat a

fer, la primera versió que se m'ocorre és curta i senzilla: *Endut pel vent*. En lloc de sis o set paraules, únicament tres. Lacònic, directe, impactant. Més català. I és que (i això els catalans ho hem sabut sempre) estalviar és sempre bo. ♦